

Asia: VN/34144/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta järjestöä

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta?

-

Ehdotetut toimet kohtaan 2:

Kyllä, mikäli säädöskokonaisuuden toimeenpanosta seuraa hyvinvointialueilla riittävä resursointi universaaleihin tarkastuksiin ja niistä poikiviin kohdennettuihin terveyspalveluihin.

3.1 Raskaudenaikaisissa neuvolapalveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.1:

-

Muita huomioita kohtaan 3.1:

-

3.2 Alle kouluikäisen neuvolapalveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.2:

-

Muita huomioita kohtaan 3.2:

-

3.3 Kouluterveydenhuollon palveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.3:

-

Muita huomioita kohtaan 3.3:

-

3.4 Opiskeluterveydenhuollon palveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.4:

-

Muita huomioita kohtaan 3.4:

-

4. Onko sääntely opiskeluterveydenhuollon ja siihen kuuluvasta sähköisestä terveystarkastuksesta terveydenhuoltolain 17 §:n 2 momentin ja 70 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla

Ehdotetut muokkaukset kohtaan 4:

Pääperiaate tarvetta ohjaavasta terveystarkastuksesta ensimmäisen opiskeluvuoden aikana ja universaalista tarkastuksesta kaikille 18-vuotiaana on hyvä.

Monilla hyvinvointialueilla on jo aiemmin yhdistetty kutsuntojen ennakkoterveystarkastukset ja opiskeluterveydenhuollon toisen vuoden lääkärintarkastukset. Toisin sanoen lasketut säästöt eivät tule toteutumaan, koska uusi säädös ei vähennä mitään nykyisestä toiminnasta. Päinvastoin, tarpeenmukaisten tarkastusten määrä tulee lisääntymään nykyisestä systemaattisen sähköisen esitietokyselyn vuoksi. Näin ollen suunniteltu valtionosuuksien leikkaaminen tulee merkittävästi vähentämään hyvinvointialueiden mahdollisuutta varhaiseen puuttumiseen ja ennalta ehkäisevään terveydenhuoltoon.

Ajatus sähköisestä terveystarkastuksesta on hyvä, mutta sen käytännön toteutusta on kokemusten mukaan haastanut matala vastausprosentti. Opiskelijoiden vastaamista sähköiseen terveystarkastukseen tulee markkinoida, edellyttää ja seurata, jotta kyselystä saadaan hyötyä.

Nuoruudessa asiat muuttuvat ihmisillä nopeasti. Sähköisen terveystarkastuksen tiedot ovat osalla opiskelijoista jo vanhentuneet kutsuntojen ennakoterveystarkastukseen mennessä. Opiskelijat vaihtavat opiskelupaikkaa ja -paikkakuntaa. Kuinka varmistetaan terveystarkastustietojen siirtyminen uuden oppilaitoksen opiskeluterveydenhuoltoon?

Sähköisen terveystarkastuksen tulee olla mahdollisimman saavutettava. Kannatamme esitystä paperisesta kyselystä niille, jotka eivät sähköiseen kyselyyn syystä tai toisesta pysty vastaamaan.

Koko ikäluokan palveluskelpoisuuden arviointi on ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että tarkastuksia ja palveluita kohdennettaisiin yksilöllisen tarpeen mukaan. Kaikki tytöt eivät ole hakeutumassa varusmiespalvelukseen. Heidän kohdallaan esimerkiksi tarkat kuulo- ja värinäkötestit vievät turhaan resurssia opiskeluterveydenhuollosta. Vastaavasti seksuaaliterveys- ym. nuorille tärkeät asiat jäävät vähemmälle huomiolle. Jos sairauskertomusjärjestelmään tulee kirjata myös kaikille tytöille palvelukelpoisuusluokitus, tulee sen määrittäminen viemään resurssia turhaan niiden osalta, jotka eivät varusmiespalvelukseen hakeudu. Palveluskelpoisuusluokan määrittäminen ei aina ole nopeaa ja yksiselitteistä. Opiskelijan palveluskelpoisuusluokan kirjaamistoiveen selvittäminen lisää ajanhukkaa entisestään. Parannusehdotuksena palveluskelpoisuusluokan selvittäminen tulisi tehdä vain niille tytöille, jotka kertovat harkitsevansa varusmiespalvelusta.

Opiskeluterveydenhuollossa työskentelevältä lääkäriltä vaaditaan jatkossa koulutusta ja perehtymistä palveluskelpoisuuden arviointiin.

5. Onko esitetty sääntely valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sisällöstä riittävä terveystarkastusten toteuttamiseksi?

Kyllä

6. Yhtenä toimenpiteenä asetusluonnoksessa ehdotetaan kansallisten ohjeistuksien ja suositusten päivittäminen NEUKO-tietokantaan. Onko esitetty toimenpide riittävä?

Kyllä

7. Millaista muuta kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Asetusluonnoksen 6§ mukaan opiskelijalle, joka saa erityisopetusta tai kohdennettua tukea, järjestetään aina terveydenhoitajan tarkastus ensimmäisenä opiskeluvuonna. On kansallisesti huolehdittava siitä, että oppilaitokset veloitetaan toimittamaan tieto näistä opiskelijoista opiskeluterveydenhuoltoon. Tässä on nykyisin ongelmia, tietosuojan on katsottu estävän tietojen siirtämisen.

Uuden lainsäädännön onnistunut toimeenpano vaatii henkilöstön laajaa kouluttamista muuttuviin toimintatapoihin. Kansallisesti tulee määritellä kenen vastuulla ko. kouluttaminen on.

Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on suuressa osassa hyvinvointialueita heikko. Ennaltaehkäiseviin terveyspalveluihin käytetään lakisääteinen minimimäärä resurssia. Tämä ei mahdollista kohdennettua tarpeen mukaista toimintaa riittävässä määrin. Resurssimitoitus tulisi määrittää kansallisesti, ja sen tulisi sisältää universaalien tarkastusten lisäksi tarpeen mukainen kohdennettu panostus lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin.

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Asetuksenantovaltuutusta koskeva 23§:n lause "Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ehkäisevien terveyspalvelujen toteuttamisesta neuvolapalveluissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa."

Ehdotuksessa on käytetty muotoa "voidaan antaa", kuten voimassa olevassa laissakin. Kun nyt poistetaan terveystarkastuksia koskevat ajankohdat ja lukumäärät laista, tulisi mielestämme varmistua siitä, että valtioneuvoston asetuksella jatkossakin (päivitystarpeiden ilmetessä) "annetaan" tarkempia säännöksiä ehkäisevien terveyspalvelujen toteuttamisesta ja "annetaan" tarkempia säännöksiä terveystarkastusten ajankohdasta ja sisällöstä.

Muita huomioita asetusluonnoksista:

Lausunnon kohta 6 - Asetusluonnoksessa ei mainita NEUKO-tietokantaa. Kannatamme perustelumuistion tekstiä asiasta.

Perustelumuistion sivuilla 10 ja 11 on hyvin kuvattu perusteluja asetuksen mukaisten palvelujen ja niiden järjestämiseksi välttämättömien resurssien tarvetta- Kannatamme näitä kuvauksia.

Perusteluissa voisi lisäksi tuoda esille, että asetuksen tavoitteena on vahvistaa terveyden, mukaan lukien mielenterveyden edistämistä sekä tehostaa varhaista tukea. Asetuksen avulla halutaan taata riittävän yhtenäiset ja alueellisesti tasa-arvoiset palvelut.

5§ Kouluterveydenhuollon palvelut:

Suun terveydenhuoltoa käsittelevässä kappaleessa sanotaan: "Lisäksi järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan tarkastuksia ja hoito, mukaan lukien perusterveydenhuollon erikoishammaslääkäritasoinen hoito. " Vastaavalla tavalla kouluterveydenhuoltoa käsittelevän 1. momentin perään tulee lisätä "Lisäksi järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan kohdennettuja tarkastuksia, seurantaa ja tukea"

7§ Palvelujen toteuttaminen: Lauseeseen: "Terveysneuvonta ja terveystarkastukset on toteutettava siten, että raskaana olevan henkilön,

alle kouluikäisen lapsen, oppilaan, opiskelijan ja perheen kohdennetun seurannan tarve tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa." lisäyksenä sanat "ja tuen", eli "Terveysneuvonta ja terveystarkastukset on toteutettava siten, että raskaana olevan henkilön,

alle kouluikäisen lapsen, oppilaan, opiskelijan ja perheen kohdennetun seurannan JA TUEN tarve tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa."

Mähönen Anu

Suomen koulu- ja opiskeluterveyden yhdistys Skooppi